

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

2017

Vol:4 / Issue:15

pp.1888-1895

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 20/11/2017

The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 24/12/2017

The Published Date (Yayınlanma Tarihi 25.12.2017)

1990 ve 2000 KUŞAĞI TÜRK ŞAİRLERİNİN ŞİİR ALGISI*

POETRY PERCEPTION OF THE 1990 AND 2000 GENERATION TURKISH POETS

Prof. Dr. Zeki TAŞTAN

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
zekitastan@gmail.com, Van/Türkiye

Yrd. Doç. Dr. Servet ŞENGÜL

Muş Alparslan Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, s.sengul@alparslan.edu.tr,
Muş/Türkiye

ÖZ

1990 ve 2000 Kuşağı şairleri, geçmişten aldıkları şiir mirasının tesiriyle Türk şiirinin büyüklüğünün farkına vardıklarını ifade etmişler ve önceki dönemleri yer yer kabul veya red yoluyla kendi şiir anlayışlarını gerçekleştirmişlerdir. Nefî’i başta olmak üzere Klasik edebiyatın eleştirici şairleri, bu döneme tesir etse de modern şiirimizin başlangıcı olarak saydığımız Tanzimat edebiyatı şiiri, 1990 sonrası dönemin şiir algılarını yönlendirmede kaynak olarak kabul edilmelidir. Tanzimat’la başlayan şiirde “sorun”u olma anlayışı İkinci Yenicilerle devam edip 1990 ve 2000 Kuşağı şiirinin temel gerekçesi olmuştur. Dönemin şairleri bu “sorun” çerçevesinde şiir anlayışları geliştirmiş ve şiirlerini bu anlayışlar üzerine oturtmuşlardır. İyi şiirin nasıl olması gerektiği, şiirde romantizm ve gerçeklik ilişkisi, günlük hayatın şiire yansımaları ve günlük dilin şiirde kullanımı, şiir, şair, toplum ilişkisi, şairin iktidar ve ideoloji karşısındaki tutumu, sorunlar karşısında günümüz şiiri, islamcı şiir veya şair gibi polemikler bugünkü şiirin ve şairlerin poetikasını belirleyen önemli hususlar olmuştur. Üzerine eğildikleri konular dikkatle incelendiğinde bu dönem şairlerinde epik tavrın baskın olduğu dikkati çeker. Günümüzün epik şairlerini daha iyi anlayabilmek için onların olaylara şiir çerçevesinde bakışlarını ve geliştirdikleri yaklaşımları araştırmak gerekir. Bu çalışma, 1990 ve 2000 Kuşağı Türk şairlerini ve poetikalarını oluşturma noktasında öne çıkan bu hassasiyetleri ele alacaktır.

Anahtar Kelimeler: 1990 ve 2000 Kuşağı Türk şiiri, poetikalar, “sorun”, epik.

ABSTRACT

The 1990 and 2000 generation poets expressed their awareness of the greatness of the Turkish poetry under the influence of the heritage of poetry they had received from the past, and had their own poetry perception by accepting or rejecting the earlier periods. Although the poets of classical literature critics, particularly Nefî, influenced this turn, Tanzimat literature poetry, which we regard as the beginning of our modern poetry, should be regarded as a source for directing poetry perceptions in the post-1990 period. The concept of "problem" in poetry that started with the Tanzimat continued with the İkinci Yeni [Second New] and became the main preamble for the 1990 and 2000 generation poetry. The poets of the given period developed their poetry perception within the framework of this "problem" and grounded their insights on this basis. Polemics such as how a good poetry should be like, romanticism-reality relationship in poetry, reflection of daily life on poetry, the use of daily language in poetry, poet-poem-society relationship, attitude of poet towards power and ideology, today's poetry facing the problems, Islamist poetry or poet, have become important issues which determine the poetics of today's poetry and poets. It is noteworthy that epic poetry dominates the poetry of this period in terms of the issues treated as subjects in the works of art. In order to better understand the epic poets of our day, their perception on the events within the scope of poetry and their related approaches should be investigated. This study will address these sensitivities that have emerged for the 1990s and 2000s Turkish poets and their poetics.

Key Words: The 1990 and 2000 Generation Turkish poetry, poetics, “problem”, epic.

1. 1990 ve 2000 KUŞAĞI'NA GÖRE İYİ ŞİİRE GİRİŞ

1990 ve 2000 Kuşağı Türk şiiri, parçalı bir görünüm arz etmektedir. Birçok dergi çevresinde toplanan oldukça fazla şair, değişik tarzda şiir anlayışı beyan etmiş ve bu tarzda eser vermiştir. Bu dönem şiir anlayışının dağınık olması şiire dair bakışları bir araya getirmede zorluklara sebebiyet vermektedir. Yine de kendine oldukça güvenen ve kendisini halkın temsilcisi olmaya adanmış büyük bir şair grubunun iyi şiirin nasıl olması

*Bu makale, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, 2016 yılında, Prof. Dr. Zeki Taştan danışmanlığında, Servet Şengül tarafından tamamlanan “Modern Türk Edebiyatında Epik Şiir” adlı doktora tezinden istifade edilerek oluşturulmuştur.

gerektiğine dair birbirine yakın görüşleri vardır. Bu görüşler, şiirin genelde toplumsal konulara eğilmesi yönündedir. Şair bu noktada toplumun sorunlarına eğilen kahraman görünümündedir. Günümüz şairi şiiri cömertlik, ibadet, savaşmak gibi reel bir yaklaşım olarak görür. Cömertlik sadece “vermek” değilse şiir de öylece içeriğindeki herhangi bir biçimsel, yapısal, imgesel, konusal özellik, mimik veya jestle açıklanamaz. Şiir hayret veya karanlığın ifadesidir. Zamanla insanlar bütün özgür davranışları allayıp pullayıp tanınmaz hale getirdikleri, riyayı özgürlüğe tercih ettikleri için, şiir de belli biçimlere sokulup belli kuralların, amaçların hizmetine koşular. Şiirde hizmet hezimet getirir. Yine de şiirin amacı şiir değildir. Hakan Arslanbenzer’e göre şairlerin işi, becerisi ve amacı şiiri yeniden bir davranış haline getirmekten ibarettir (Arslanbenzer, 2013: 12). Bu davranış, bir hak arama şeklinde davranışı ifade eder. “Kişi iki sebepten şiire gelir. Ya haksızlığa uğramıştır; bir ahlak ve adalet mücadelesi vermektedir, gelişi bunun içindir ya da hakkın ve hakikatin tesisine iman etmiştir, gelişi bunun içindir. Şairler nezdinde kabul gören şiirin başka bir gerekçesi yoktur.” (Özbahçe, 2007: 89). Şiirde toplumsallıktan uzaklaşıp bireyselliğe düşenler, çiçek ve böcek hayalinde olanlar ne cihadın coşkusu duyarlar ne de buradaki hazı hissedebilirler (Özbahçe, 2007: 89). Şiiri şiir kılan özellik bireysel duyguların ya da şiirsel şekillerin kullanımı değildir. “Yani önce şiirin ayırıcı vasfının vezin, kafiye, mısra düzeni, musiki gibi biçime bağlı bir öge olmadığını bilmemiz iyi olur.” (Özel, 2004: 41). Siyasal anlamda yeni dünya düzeni şiirin dünyasını da şekillendirme noktasındadır. “İnsani” tıkanıklık ve şiirden insanın uzaklaştırılması şiirin imkânlarını daraltmaktadır. “Yeni dünya düzeninin mevcut yapısı şiirin kaderini belirleyecek gibi. O dünya, insanın üretmiş olduğu bir ürün olarak ortaya çıkmışsa da artık onu tüketen bir şey. “İnsan”ı çoktandır yitirdiğimize göre artık herkesi kavrayacak bir şiirin ortaya çıkması zor. Çünkü hayatın her sahasındaki “insani” tıkanıklık böyle bir şiirin imkânını şimdiden yok etti.” (Altıyaprak, 2008: 125).

İsmet Özel, şiirleri ve şiir eleştirileriyle etkilenmeye değer bir şahsiyet olarak 1990 sonrası kuşağı epik şairlerinin önünde bir hazine gibi durur. Özel’e göre “Şiir, bizim neyi simgelediğini bilmeden de hayatımız içinde anlamlandırabildiğimiz, neyi simgelediğini bildiğimiz zaman da anlamlı oluşundan bir şey kaybetmeyen metindir.” (Özel, 2004: 40). Bu tanıma göre şiir hem hayatı ele alır hem de anlamlıdır. Kelime şiirin önemli unsurlarındandır. Şiiri kelime sanatı olarak görmemek gerekir, fakat insanı oluşturan her tür öge kelime yoluyla ifade edildiği için onun önemi de yadsınamaz. Modern şiirimizin ilk dönemlerinden beri kelime ister musiki yoluyla ister imge taşıyıcısı olarak önemini devam ettirir. Son dönemlerde kelimeyle yazılan konvansiyonel şiirlere tepki olarak *görsel şiir* anlayışı ortaya çıksa da kelimenin önemini yitirdiğine dair bir yaklaşım yoktur. Şiirin oluşabilmesi için bazı şartlara ihtiyaç vardır. Bu şartlar öz, müzik, biçim ve bütünlüktür (Özbahçe, 2006: 3). Bu asgari şartlar çerçevesinde şiir yazmaya çalışan 1990 sonrası şairleri iyi şiir için de bazı özelliklere sahip olmalıydılar. Bu noktada Osman Özbahçe şiire yeni giriş yapan dönemin gençlerine tavsiyede bulunur. Ona göre şiirin şartı beştir ve şair adayları bu konuyu açıklığa kavuşturmalıdır. Birinci şart dişli olmaya yemin etmektir, çünkü günümüz şairleri “sorun”lar çerçevesinde hareket etmektedir. Ayrıca şairlik rütbesi de beklenmemelidir. İkinci şart, iyi şiir için Sezai Karakoç’un, İsmet Özel’in, Cahit Zarifoğlu’nun ve Turgut Uyar’ın üzerine yemin etmeyi gerektirir. Bu şairler günümüz epik şiirinin ana damarlarıdır. Üçüncü olarak şair adayının yazdığı şiire dair ufuk sahibi olması ve bütünlük peşinde koşması gerekir. Öğrenmek iyi şiirin dördüncü şartıdır. Şair adayı şiire usta bir şair olarak başlamayı hedeflemelidir. Tüm bu şartlar gerçekleştiğinde iyi şiir ortaya çıkacaktır (Özbahçe, 2007: 79).

Günümüz şiirinin önemli problemlerinden biri şiirde dikkat ve enerji sorunudur. Şiirler uzun metrajlı oldukları için şairler bu soruna maruz kalmaktadır. İlk bölümlerdeki dirilik şiirin sonuna kadar korunamamaktadır. Şiirin iyi başlayıp kötü sonlanması bir problemdir. Bunun arkasında gerçeklikten uzaklaşmak ve hayale dalmak vardır (Özbahçe, 2006: 11). Osman Özbahçe günümüz şair adayına seslenirken bu problemin nedenini dikkatsizlik ve tıknafeslilik olarak belirtir (Özbahçe, 2007: 70).

2. ŞİİRDE ABARTILI ROMANTİZME KARŞI OLUŞ ve GERÇEKLİK

Günümüz şiiri hayatın gerçekleriyle yüz yüzedir. Şiirde ‘mesele’yi irdelemek gerçekçilik yoluyla olur. Gerçekçi şair egemen yapıya tabi olmaz. Oysa hayalcilikle iç içe geçen romantizm, kurulu düzenin, egemen dizgenin ekmeğine yağ sürer, onun haksızlığını çoğaltır (Özbahçe, 2006: 9). Abartılı romantizmin bir özelliği de şairi edilgen kılmasıdır. Bu da kaderciliğe sebep olur. Kaderci tutuma sahip olan şair eleştiri gücünden yoksun olur. Günümüz şairinin önündeki en büyük engellerden biri kabul ve ret gücünden mahrum olmasıdır (Özbahçe, 2006: 10). Epik şair atılgandır, yırtıcıdır. Klişe dünyaların üyesi veya esiri değildir. “Abartılı romantizmin şartı klişe dünyalardır. Bu dünyalar şairi uçsuz bucaksız bir yüzeyselliğe kilitler. Burada hapis kalan şairler hem şiir tekniğini (vezin, kafiye) en ucuz, en kolay tarafından alır, hem de içi boş klişe dünyaları terennüm etmekle vakit öldürürler. Kökleşmenin, bir şiir kurmaya başlamanın şartı, şairin kendisi ve şiiri üzerinde düşünmesidir.” (Özbahçe, 2008: 79). 1990 ve 2000 dönemi şairlerinin eleştirisinde 80 Kuşağı şairlerinin lirizmi ve romantizmi ilk sırayı alır. Onlara göre Türk şiiri bunalımdan sıkılmıştır. Devrimci lirizm

ve romantizmden sıkılmıştır. İnsani zaaflarını, eksikliklerini, ruhsal problemlerini parlatarak yazılan şiirlerden sıkılmıştır (Özbahçe, 2008: 97). Abartılı romantizm ve hayal unsurunun kullanımı şairin kişiliğinin oluşmasına da mani olur. “Hayal unsuru şairin kişiliğinin ve şiirin tazeliğinin belirmesine izin vermez. Şairi ve şiiri bazı klişelere hapseder. Mazmunlar, kalıplaşmış şairanelik ve veznin sınırlaması, klişeler üzerinden şairin kişiliğini ve tazeliğini siler. Hem konuşmanın esas alınmadığı bir yerde kişilik nasıl belirecek?” (Özbahçe, 2006: 11). Hayal unsurunu bolca kullanan bu nedenle kişiliği oluşmamış olan şairin büyük talipleri de vardır. Siyasal anlayışlar bu tip şairlere yakınlık duyar. “Bakın, zulüm filan demişken, hayal kurmayı esas almanın çok politik bir sonucu da vardır. Hayal unsuru şairi cesarettten koparır; oysa şiir cesarettir. Hayal, neye olursa olsun, her anlamda, cesaret etmek durumunu ortadan kaldırır. Hayal kurmak, "etliye sütlüye karışmamak" durumunu esas alır; fakat "etliye sütlüye karışmamak" durumu, sadece politik alan için geçerli değildir; hayalciliğin her alandaki en temel davranış biçimidir. Bundan dolayı egemen dizge hayalcilere bayılır. Devlet hayalciyi muhatap alır. Toplum mühendisleri piyasayı hayalcilerin düzenlemesine özel önem verir. Parayı korkutan her girişim anında kontrol altına alınır. Vitrinler bu yüzden rengârenk balonlarla dolar taşar.” (Özbahçe, 2006: 12). Günümüz şairi, aşırı hayalin ve abartılı romantizmin karşısındadır. O, halkın gerçek sorunlarıyla ilgilenen modern bir epik kahramandır. Siyasi anlayışların esiri olmamalıdır. Bu yüzden hayalciliğin bolca kullanıldığı lirik şiire de karşıdır. “Elbette hem işlediği biçim ve konunun bir tek kişinin durumuyla başta, ortada ve sonda fazla ilgili olması sayesinde, hem de sahip olduğu acıklılıkla günümüzde de lirik şiir yazılıyor ve yoğun bir şekilde okunuyor. Ne var ki şiirden umulacak tazelik şairden anladığımız karizma, okuyucudan beklediğimiz açık zihinlilik ve dirilik yoktur bu liriklerin geçerli olduğu zihin ortamında. Büyük şairler büyük savaşçılardan, büyük yöneticilerden, büyük düşünürlerden, diğer büyük sanatçılardan aşağıda bir zihne sahip değillerdir. İkinci sınıf şairler de ikinci sınıf olanlardan. Bugün en zeki, en samimi insanların iletişime geçmesini sağlayacak şeyler arasında değildir lirik şiir.” (Arslanbenzer, 2013: 65).

Günümüz şiiri hayale teslim olmaz. Hayal ve romantizm şiirde hareketin en büyük düşmanıdır. 1990 sonrası şiirinin de bir ‘gerekçe’si olduğuna ve bu gerekçe harekete ihtiyaç duyduğuna göre şiirin gerçekle uğraşması gerekir. Osman Özbahçe genç şaire hitabında “Ey züppe! Şunu bil ki şiir gerçektir! Şiir gerçek etkisi uyandırmaz; çünkü şiir gerçektir. Şiirde gerçek etkisi uyandırmayı istemek bile bir tür sahteciliktir.” (Özbahçe, 2007: 72) diyerek dönemin gerçeki şiir anlayışını vurgular. Özbahçe günümüz şiirini belirsizlik ve köksüzlükle itham ederken bu sorunları şiir yazanın şiir yazmasına yetecek bir sebepten yoksun oluşuna ve abartılı romantizme bağlar (Özbahçe, 2006: 4). Şiirin de yer yer kriz zamanları vardır. Günümüz şiirini krize sokan temel sebepler vardır. “Şiir üç şeyi yaptığında krize giriyor. 1. Gerçekle bağını kopardığında, 2. Konuşma diliyle bağını kopardığında, 3. Çağdaşlık ve oradaki insan ve hayatla bağını kopardığında şiir krize giriyor. Günümüz şiirinin temel krizi bu hususlar karşısındaki güçsüzlüğüdür. Bugünkü şiir günümüz insanını ifadeden aciz.” (Özbahçe, 2006: 61). En nihayetinde modern epik şiir başta olmak üzere günümüz şiiri ve şairi, gerçekle olan ilişkisinde asla taviz vermemelidir. “Şiirinin merkezine, konuşmak yerine hayal kurmayı yerleştiren şair karşılıksız kalmaya mahkûmdur. Çünkü yaptığı iş en nihayeti karşılıksız bir iştir. İşi şiir yazmak, bir şiir kurmak derindeki her şair ne yapıp edip hayatla hayal arasındaki mesafeyi kısaltmalıdır.” (Özbahçe, 2006: 12).

3. GÜNÜMÜZ ŞİİRİ ve İMGE SORUNU

1990 sonrası Türk şiiri hayale ve romantizme karşı olduğu gibi imge ile de barışık değildir. Avrupalıların imagination dedikleri kavram bizde hayal gücü veya imgelem olarak kabul edilir. İmgelem sanatsal veya meslekî hayal gücüdür (Arslanbenzer, 2012a: 24). Hayal ve imgelem ise şiiri gerçeklerden uzaklaştırır. Gerçeklerden uzak şiirin devinimi yoktur. Günümüz şiiri “mesele” üzerinden şekillendiğine göre imgeyle arasının iyi olması beklenemez. Bu dönem şairlerinin geçmiş kuşaklara eleştirilerinin başında derinlikli ve anlaşılabilir imge kullanmaları gelir. Günümüz şiirinde dahi imgenin aşırı kullanımı bir problem olarak görülür. “İmgeye şiirin gereksindiği kadar yer vermeyi değil de şiirin bütünü veren anlayış gele gele konuşmaktan aciz günümüz şiirine gelmiştir.” (Özbahçe, 2008: 89). Hakan Arslanbenzer imgenin bir nesne veya resim değil, bir ortam hem de metin düzeyinde karakteristiklerinin tespiti güç bir ortam olduğunu söyler. Ona göre imgenin bugünkü şiirimize yansması ironi, eleştiri, drama ve demokrasi şeklindedir (Arslanbenzer, 2013: 71).

4. GÜNDELİK HAYAT ve ŞİİRDE GÜNLÜK DİLİN KULLANIMI

Günümüz şiiri hayatı ıskalamama yahut yakalama peşindedir. Hayatı ve insanı ele almayan şiir ölüme mahkûmdur. İnsanı ilgilendirmeyen şiir imgeye dayanır. Şiirde imge kullanımı hayata bigâne kalmaya yol açar. Bencilliğe sebep olur. Şiirin hayatın parçası olmadığını söyleyenlere “Doğrudur, şiir hayatın bir parçası değildir. Hayat şiirin bir parçasıdır. Şiirden şikâyet edenler hayattan şikâyet ediyorlar.” demek gerekir (Akın, 2009: 7). Günümüz şiiri hayatla iç içedir. Onun mecrası milletimizin mecrasıdır. “Milletimizin ana mecrası neyse, şiirimizin ana mecrası da odur. Şiirimizin ana mecrası milletimizin kaderinde, kalbinde, damarlarında

bizi beklemektedir. En çok da beyinde! Bu çağrıya kulak tıkayanın şiiri tıkanmaya mecburdur. Bu bir bir, iki ikidir.” (Özbahçe, 2007: 94).

Şiir, konuşma dilinin şiire özgü kurallar çerçevesinde kullanımını içerir. Şiiri konuşma diline yaklaştırmak bu şiirin temel özelliklerindedir. “Konuşma dili, şairi, yaşanan hayat ve yaşayan insanın içine yerleştirir. Şaire yaşadığı zamanın zihniyetini verir. Konuşma dili, şiirin muhatapla iletişim kurabilme yeteneğini çoğaltır. Bu, iyi bir şiir yazmak, bir şiir kurmak derindeki her şairin amaçlarından biri olmalıdır. Fakat bütünüyle konuşma diline yaslanmak, hele ki şiir diliyle konuşma dilini birbirine yakınlaştırmamanın ötesinde, şiirde, konuşma dili lehine, şiir dili aleyhine şiire özgü prizmayı iptal etmek, bizi, şiiri klişeden ibaret kılmak tehlikesiyle yüz yüze getirir.” (Özbahçe, 2008: 7). Bu nedenle günlük dil şiirin ritminden ayrılmamalıdır. Şiir dili konuşmayı özümsemelidir. Şiirin gramer ve akışına uygun hale getirmelidir. Günlük dil, şiirin bütünlüğüne katışan bir unsur olmalıdır. Şiirle çatışmamalı ve doğal bir kullanımı olmalıdır (Özbahçe, 2008: 7).

5. ŞİİR, ŞAİR ve TOPLUM

Şiir topluma mal olmuş, milletin yüreğinin attığı bir sanattır. Halkın düşünceleri şiir üzerinden yansır (Özbahçe, 2007: 155). Şiirin en önemli koşulu milletiyle kurduğu aidiyet bağıdır. Günümüz şiirleri bu bağ üzerinden hayat bulur. Halk kendi değerlerini yansıtan şiire her zaman yakın durur. Halkı yansıtan şiir halkın da gururu olur. Günümüz şairleri bunun bilincindedir. Halk da onları bağrına basar. Bu ikili ilişki sonucunda milletin alinyazısı şairin de alinyazısı olur (Özbahçe, 2006: 7). “Şiir, insan için, kendi kaderinden konuşmak olduğu kadar, hatta daha fazla, milletin kaderinden konuşmaktır. Şair için milletin kaderi kendi kaderidir.” (Özbahçe, 2007: 5). Şiirin konuşmadığı, şair de konuşan olmadığı noktada milletinden kopuk şiir ortaya çıkar ve bu şiirin dışlanma tehlikesi vardır. Faydasız şiir takip edilmez hale düşer. “Oysa şiir konuşmaktır. Öncelikle ve bizatihi konuşmaktır. Ortada bir konuşma varsa konuşmacı da vardır, olmalıdır. Bu durumda günümüz şiirinin en vahim sorunlarından birisi de güçsüz konuşmacılardır. Şiirde konuşan öznelere güçsüzlükleri, hemen dağılıvermeleri konuşmayı, doğrudan konuşmayı, konuşma dilini, somut ifadeyi... esas almakla önlenemez.” (Özbahçe, 2006: 141). Bugünkü şiir toplumu ve milletiyle bağ kurulmasını önemser. En önemli şairler bile olsa toplumsal sorunlara değinmeyen şairler onların eleştirilerine maruz kalır. Türk şiirinin en önemli şairlerinden Fuzuli dahi bu eleştirilerden nasibini alır. “Fuzuli'nin tarih bilinci yoktu. Tarih zira biraz da zamanın dışına çıkmak demektir. Bizim meselemiz bilincimizin duyularımızla alay etmesidir. Biraz gayretle Fuzuli'yi kılavuzsuz okuyabiliriz. Okuyanlarımız onunla bir ruh aşinalığı lüksüne sahip olacaklardır. Oysa Fuzuli'nin eşyayı ve insanı algılayış tarzını bugün hangimiz bilebiliriz? Sayısız insani, beşeri durumun Fuzuli tarafından sesletilmiş bir biçimine rastlayamıyoruz. Fuzuli'nin şiirinde ya da benzerlerinde ne iyiler ne kötüler, ne de sokağın çamuru vardır; yüzümüzdeki mahmurluk, iyimserlik ve kötümserlik ve nihayet can sıkıntısı bile yoktur. Bir can sıkıntısıyla şiir şiir olmuyor, ama ata sözleri ve deyimlerde bizim için Divan'dan da Hece'den de Sembolisizm'den veya Garip'ten de daha gür bir şiir vardır. “Bir of çeksem karşiki dağlar yıkılır” diyemeyecek miyiz?” (Arslanbenzer, 2013: 51). Şiiri şiir yapan bir başka unsur, o şiirin toplum adına söz söylemesidir. Şiirde söz özdür. Şiir söylediği söz sayesinde kalıcı olur. Biçimsel unsurlar şiiri yaşatmaz, söz yaşatır (Özbahçe, 2006: 207).

6. ŞİİR, ŞAİR ve ELEŞTİRİ

Şiir, safi Hakk'a ve hakikate yönelik olduğu için iktidarlardan uzaktır. Sorun noktasında şairin muhatapı iktidardır. Bu nedenle şiirin temel işlevi eleştiridir (Özbahçe, 2006: 14). Şair eleştiride başat unsurdur ve cesur olmak zorundadır. “Cesaret, iktidara karşı irade beyanı, marjinal çerez olmak yerine bu kokuşmuş düzeni kökten yıkacak bir yapı kurmak cehdini, enerjisini, sabır ve kararlılığını bu istikamete adayan şairin önündeki en bıkırtıcı sorun, gayretini aynı yöndeki başka gayretlerle birleştirememek sorunudur. Bence bir kişilik, iki kişilik, üç kişilik çıkışların devri geçmiştir. Zaman kubbede bir hoş seda bırakmak zamanı değildir. Ortaya bir proje koymak ve kendini bu projenin inşasına adanmak gerekmektedir.” (Özbahçe, 2006: 201). Osman Özbahçe günümüz şair adaylarını iktidar ve demokrasiden uzak durmaları hakkında uyarır. İktidarlar demokrasi götürmek uğruna birçok medeniyeti perişan etmiştir. “Ey züppe! Şunu bil ki iki şeye yaklaşırsan yanarsın: İktidar ve demokrasi. İktidar da demokrasi de seni gevşetir. Aklından göbeğine kadar her yerin sarkar da kendini güçlü, çevik ve zinde sanırsın; oysa geri zekâlı salağın tekisindir de kimse senlen uğraşmak istemiyordur. Bu meselenin testi çok kolaydır: Eğer Afganistan'dan "Bunlar da çok geri kalmışlar, orayı medenileştirmek lazım" ve oradaki halktan, "Ne acıması, hayvan bunlar, hayvan, baksana heykel kırıyorlar," yollu söz açıyorsan, bırak şair olmayı, sen adamdan bile sayılmazsın.” (Özbahçe, 2007: 71). İyi şairler, güçlü bir orduya sahiptir. Bu ordunun bizim bildiğimiz manada bir komutanı yoktur. Herkes, hem komutan hem de askerdir. Emir nerden gelirse gelsin ortak düşmanlar vardır: haksızlık, ahlaksızlık, insanı esirgemeyen kölelik düzenleri... (Özbahçe, 2007: 71). Şiir bu düşmanlar karşısında dolaylı konuşmamalı, doğru ve doğrudan olmalıdır. Şiirde demokratik tepki veya demokrasi olamaz. “Şiirde, demokratik tavır, zalime şakşakçılık

anlamına gelir. Şiir mutlak olarak haktan ve haklıdan yana olmayı esas alır. Burada mazeret beyanı zalimlerin safına geçmektir.” (Özbahçe, 2006: 190).

7. ŞİİRDE İKTİDAR ve İDEOLOJİ

Günümüz epik şairleri şiiri bir başkaldırı aracı olarak görür. Çünkü şiir haksızlığa uğrayanların sesidir, baskı ve zorbalığa karşı gelmelidir. Modern dönemin en büyük zorbaları devletler olduklarından şairin birinci muhatabı devletlerin temsilcileri olan siyasi iktidarlardır. “Şiir başkaldıranların, haksızlığa uğrayanların sesidir, evet; çünkü şiir çoğunluğun kabullerindeki hapishaneyi, herkesin rahatlık duyduğu değerlerdeki işkence aletini görebilme ayrıcalığına sahip insanların yakınlık duydukları bir etkinliktir. Şiir okumak bu büyük hapishanedeki kardeşlerin birbirlerinden haberleri olmalarına, işkenceye birlikte direnmelerine yarar.” (Özel, 2004: 50). 1990 ve sonrası epik şairleri şiirlerini siyasi tarzda yazarlar. Siyasi eleştiri için siyaset ve tarih bilgisine sahip olmak gerekir. Bu bilgiye sahip olmadan söylenen söz gelip geçici bir slogana döner (Arslanbenzer, 2012a: 249). İktidarlar piyasanın sahipleridir. Piyasa edinmek isteyenlere kapılarını açan iktidarlar, kapı açtıklarını kendi emelleri doğrultusunda kullanırlar. Şairler kimi zaman da yayın piyasasını ellerinde bulunduran yayınevleri ve dergilerin de tesirinde kalarak şiirler yazarlar. Şiirlerinin yayımlanması onlar için ehemmiyete haizdir. Fakat bu tarz yaklaşımlar şiirin de ölmesine neden olur. “Türk şiirinde iktidar dendiğinde anlaşılması gereken ilk kural şudur: Şiirde iktidar piyasa değildir. Piyasanın işleri uyarınca yayın yapan yayınevleri, dergiler değildir. Peki, genç şairler ne yapıyor? Buralara oynuyorlar. Kapak atıyorlar. Buralara oynamakla şiirden vazgeçtiklerinin farkında değiller. Çünkü piyasa yumuşak, aygın baygın şeylerden hoşlanır.” (Özbahçe, 2007: 101). 1960 ve 1970 Kuşağı’nı katleden şey şiirin ideolojiye kurban edilmesidir. Şiir hakperest olmalıdır. Şiir gibi narin bir yapı ideolojinin kalın hatlarına feda edilmemelidir. “Görünüşte her şey normal. İnsan, karşısına çıkan şeyleri bir şekilde açıklama ihtiyacı duyar ve ideoloji de tam bu ihtiyaca cevap verir. Fakat şiir söz konusu olduğunda her açıklamanın ayrıca açıklanmaya ihtiyaç gösterdiğini de artık iyi biliyoruz. Kılavuzların bile kılavuz gerektirdiği bir çağda yaşıyoruz. Böyle bir ortamda şiir gibi incelikli bir uğraşı, ideoloji kadar kalın hatlı bir açıklama tarzına nasıl emanet edebiliriz? İdeolojik anlayışla şiiri nasıl anlayabiliriz? İdeolojik okuma biçimleriyle şiiri okuyabilir miyiz?” (Arslanbenzer, 2006: 14).

8. “SORUN” KARŞISINDA GÜNÜMÜZ ŞİİRİ

1990 ve 2000 Kuşağı şiirinin en önemli kavramı belki de “sorun”dur. Bu dönem şairleri kendilerinden önceki kuşağı, yani 1980 Kuşağı’nı “sorun”u olmayan şiir yazmakla suçlarlar. Toplumsal eleştirisi olmayan şiir bugünkü şairler için şiir olamaz. Günümüz şairlerinin bu konuda geçmişten gelen birçok referansları vardır. “Şiirini bir ana fikre dayandıran Akif, modern epik şiirin eşsiz örneklerini sundu. Akif’ten itibaren şiirimiz, mesele taşıma gücüne kavuştu. Yakın tarihimize bakıldığında Mehmet Akif, Tevfik Fikret ve Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve İsmet Özel’in düşünce hayatımızı doldurmalarının sebebi millet olarak hayatımıza ve hayatietimize şiirimizle sahip çıktığımızın bir başka göstergesidir.” (Özbahçe, 2006: 26). Özbahçe, eleştiri konusunda siyasal ve ideolojik şiirleri hayalci şiirden daha üstün görür. Ona göre “1980’li yılların şiiri demokrasinin şiiridir. 1980’li yılların şiiri gevşekliliğin, sorumsuzluğun, nemelazımcılığın, menfaatçiliğin şiiridir. Mıymıntılardan şiiridir. Dudak büktüğümüz, gürültücü bulduğumuz, dan dun edip duruyor bunlar dediğimiz İslamcı, sosyalist, ideolojik şiir, 1980’li yılların şiirinden bin kat daha iyidir... 1980’li yılların en mühim kötülüklerinden biri, ortalığı ölçsüz ve hatta oburca bir romantizmin kaplamasıdır.” (Özbahçe, 2007: 68). Günümüz şiiri bu hayalci anlayıştan doğar. Fakat romantizmin esiri değildir ve olmamalıdır. Günümüz şairi hayatla ve yaşayan insanla muhatap olmak zorundadır. ‘İnsan’ı ele almayan şiiri vahim bir son beklemektedir. “Milletiyle, yaşanan hayat ve yaşayan insanla baş kuramayan günümüz şiiri kendi içinde bir kısır döngü yaratmaktadır. Bu kısır döngü aynı zamanda şiirimizi tedavülden kaldırmaya dönük bir sonuca hizmet etmektedir. Bu kısır döngü, şair ve şiirinde bir güçsüzlük, bir edilgenlik üretmektedir.” (Özbahçe, 2006: 141). Şiirimizde var olan kararsızlık sorunu şairlerimizin ne söyleyeceğini sorunlara nasıl yaklaşılacağını bilmeleri sonrasında aşılabilir. Şair yazdığı şiirle şiirini aşmalı, okuyucuyu ve diğer şairleri “mesele”ye yönlendirmelidir. Soruna odaklanmayan şiir gevşek örgülü ve içi boş şiirdir. İçi boş şiir hiçbir şeyden bahsetmez (Özbahçe, 2006: 53). Modern epik şiir ve kahraman olarak şair, sorumluluk sahibidir. Ülkesinin ve dünyanın bilinçlenmesinde öncü rolü oynar. “Bizim kopuş fikriyle de, devam fikriyle de, bu iki tavrın eleştirisiyle ortaya çıkarmaya çalıştığımız yeni bir seçenikle de güttüğümüz dava aynıdır: Türkiye’nin uyanışı. Elde etmek istediğimiz husus budur.” (Özbahçe, 2006: 205). Ülkenin uyandırılması konusunda görev şaire düşer. Şair konuşan özne olarak merkezde yer almalıdır. Söyleyeceğini doğrudan, süssüz, sanat oyunlarına başvurmadan söylemelidir. Olan biten her şey şairin etrafında dönmelidir. Çünkü o, tüm kesimleri ve herkesi temsil eder. “Şiirde başvurulan teknik, özde bir konuşma biçimidir. Fakat ben konuşma biçimi derken üslup meselesini dahi kastetmiyorum; sadece konuşmayı kastediyorum. Bizi kural koyma gücüne taşıyacak şiirin konuşmadan geçeceğine, bize lazım olan ilk şeyin konuşmak olduğuna

inaniyorum. Konuşunca da doğrudan konuşmak lazım. Eveleyip gevelemenin sadece "onlar"a faydası var, "biz"e değil. Biz konuştuğumuzda şiirimiz bir mesele taşıma gücüne kavuşacak. Bu bizi yaşanan hayatın, yaşayan insanın vazgeçilmez bir unsuruna dönüştürecek. Biz konuştuğumuzda bir şey söylemeyen şiir, az gelişmiş, köle ruhlu aydınlarıyla birlikte çekip gidecek.” (Özbahçe, 2006: 31).

9. İSLAMCI ŞİİR veya ŞAİR OLUR MU?

Günümüz şiirinin temel tartışmalarından biri İslamcı şiir veya şair üzerinden yürümektedir. Özellikle epik tarzda yazan şairlerin geneli İslami hassasiyet taşıdıklarından bu tartışma ortaya çıkmaktadır. Nihayetinde Arslanbenzer'in Neo-Epik Şiir'ine veya diğer epik karakterli şiirlere siyasal İslam şiiri adı da verilmektedir. İslamcılık, İslam kaynağının sonucudur, fakat kendisi değildir. “İslamcılık tarihsel bir ideoloji; Batı'nın Müslüman halklar üzerindeki sömürgeleştirici zulmüne karşı ortaya çıkmış, kaynak olarak Kur'an ve Sünnet'i gösterse de modern kalkınmacı ve sistem karşıtı anlayışlardan da ciddi oranda etkilenmiş; Marksist-Leninist abartılara sahip olmasa da sosyalizan ve hatta bazen komünizan, nasyonal sosyalizm derekesinde olmasa da yer yer yarı milliyetçi, tek-toplumcu, muhafazakâr, çoğunlukla popülist, belli şahsiyetleri itibariyle anarşist ve liberter, sık sık nihilist ve varoluşçu renklere bürünebilen ve bu sayede varlığını tüm çaresizliklere rağmen bugüne kadar getirmiş, bugün büyük Batı'yla, özellikle Amerika'yla iş tutma becerisi göstermiş durumdaki bir ideoloji, sosyalleşme biçimi, siyaset ve etikdir.” (Arslanbenzer, 2012b: 212). Tanzimat'tan bu yana epik şairler halkçı ve eleştirel şairlerdir. İdeolojik sol eleştirel şiirler bir yana bırakılırsa, solun halk adına pek bir eleştirisi yoktur. Eleştiriyi getiren şairler de İslami vasıflar taşıyınca siyasal İslam şiiri veya İslamcı şiir ya da İslamcı şair tanımlamaları kaçınılmaz olmaktadır. Bunun yanında modern epik şiirlerin eleştirilerinde Filistin'de, Afrika'da veya diğer bölgelerdeki Müslümanlara yönelik olumsuz yaklaşımlar vardır. Fakat günümüzün modern epik veya popülist şiirleri iyice incelendiğinde ezilen tüm halkların veya kişilerin şiire dâhil oldukları görülür. Bu nedenle İslamcı şiir veya şair kavramları günümüz şairlerince reddedilir. Arslanbenzer “İslamcı şair” tanımlamasının hem İslamcının hem de şairin önünü kapatmak üzere kullanılan bir set olduğunu düşünür. Ona göre samimi bir İslamcının, gerçek bir şairin, İslamcılığın ve şiirin düşmanlarınca konmuş bu sete takılması dahi düşünülemez (Arslanbenzer, 2012b: 30). İslamcı şiirin olamayacağı konusunda İsmet Özel de Arslanbenzer'le hemfikirdir. “Şiir dolayısıyla girdiğimiz alan nesneyi olduğu gibi bırakan, daha doğrusu nesnede olanın sadece bizim değişebileceğimizin, bizim uğraklarımızın nerelerde bulunabileceğini işaret edebilmek için nesnedeki gerçekleşmişlikten (sübut bulmuşluktan) ibaret kaldığını gösteren bir alandır. Bu yüzden şiir öğretir, ama kanıtlamaz; gösterir, ama sergilemez. Şairin ve şiir okurunun şiirde buldukları sadece kendi uçkunluklarıdır. Şiirde emsal getirilen şey olsa olsa söz konusu uçkunluğu onaylar, hiçbir doğruyu savunmaz. Böyle olduğu için de şiirleri izleklerine göre sınıflamak yararsızdır. Aşk şiirleri, savaş şiirleri, gecekondu şiirleri, metropol şiirleri olmadığı gibi devrimci şiir, İslami şiir de olmaz.” (Özel, 2004: 77). Her şair gibi Müslüman şair de bir şairdir ve halkın oğludur. Epik bir şair olarak, Müslüman Türkiye halkının ve tüm Müslüman halkların hakkını savunmak zorundadır. İsmet Özel, Şiir Okuma Kılavuzu'nda epik ve lirik şairleri karşılaştırırken birincilere bağımsız, ikincilere güdümlü sıfatını yakıştırır. Bağımsızlar grubuna giren ‘ethos’ şairler Fikret, Akif ve Nazımken, ‘pathos’ grubuna giren güdümlü şairleri Yahya Kemal ve Ahmet Haşim olarak belirtir (Özel, 2004: 58). Sünni Şair Olur mu? başlıklı yazısında Özel, heterodox ve ortodox şairlerden bahseder. Heterodox şair rezil dünyanın sıkıntıları karşısında sızlanan ve çözüm üretemeyen şairdir. Ortodox şair sıkıntılara başkaldıran, cemaatin değerlerini sahiplenen, toplumcu ve sünni şairdir (Özel, 2004: 61). Bu tartışmalar ekseninde günümüz epik şairleri, yani ethoslar sünni şair kategorisinde değerlendirilebilir.

10. GÜNÜMÜZÜN EPİK ŞAİRLERİ

Türk şairi içinden çıktığı ve varlığını borçlu olduğu toplumuna karşı birinci dereceden sorumludur. Bu sorumluluk her dönem şairi için gereklidir, fakat 1990 ve 2000 Kuşağı şairleri ayrı olarak bu sorumluluğun bilincindedir. Kahraman bir şair olarak günümüz şairi olup biten her şeyi takip ederken halkının kültürüne, dinine, geçmişine de saygı çerçevesinde hareket eder. “Özellikle Türk şiiri, biraz macera yaşamak, fantezi yapmak isteyenler için uygun bir seçenek değildir. Zira derdimiz başımızdan aşkıdır. Bizim için varlığımızı korumak ve peşi sıra yeniden doğuş hala bir hayat memet meselesidir. Varlığımızı borçlu olduğumuz kaynak hala tehdit altındadır. Bu durumda şiirimiz bu kaynağın tahribi ve buna karşılık mukavemetine dikkat kesilmelidir. Kendini bu meseleden bağımsız hissetmek kalleşliktir. Düşman safına geçmektir. Millet olarak direnişten dirilişe, hücum ve zafere geçmemizin başka bir yolu yoktur. Burada bizi ana meseleden koparan en önemli çeldirici şairin marjinal, aykırı, uyumsuz bir kişilik olduğu ve bu kişilikle uyum arz eden bir şiir peşinde koşması gerektiğini savunan anlayıştır. Bu anlayış, şairi sadece kendisiyle sınırlamakta, ona kendi kendini tatminden başka bir seçenek bırakmamaktadır. Bizim bu anlayışı yıkmamız gerekmektedir. Şairin sıra dışılığında ana meseleden çıkması, millet nezdinde iptal edilmesi vardır. Bir milletin kaynağını kurutmak

isteyenler için en sevindirici, buna karşılık, buna direnmek isteyen bir millet için en öldürücü darbe, kaderi konusunda şairinin söz almamasıdır.” (Özbahçe, 2007: 3). 1990 Kuşağı’ndan önceki dönemlerin şairlerinin, bilhassa 1980 Kuşağı’nın eğilimi hayattan çok edebiyata bağlı olma yönündedir. Milletinin kaderiyle bir olma noktasında bu kuşaklar 1990 ve sonrası kuşağa yol açmamışlardır. Özbahçe, bugününün “berbat şiiri”nin sorumlusu olarak geçmiş dönem şairlerini suçlar. “Yazmak istediğim birinci husus, önümüzde, yol açıcı olarak duran ağabeylerimizin, gerçekte bize bir yol filan açmadıklarıdır. Bize son derece yapay, edilgen, eklektik, kırılmalı ve yıkılmalı bir söylemi ve bununla kurulmuş bir dünyayı miras diye bırakıp bizi, al bununla biraz da sen oyalan ettikleridir. Sevgili ağabeylerimizin, edep diye diye bizi bir sasılığa uğrattıklarıdır. Bugün ortalığı kaplayan berbat şiirlerin baş sorumlusu onlardır. Eğer ağabeylerimiz, yaptıkları işin mahiyetine, yöntemine dair sahici bir bilinç aktarsalardı bize, bugün bu kadar berbat şiiri, şiir diye okumak zorunda kalmazdık.” (Özbahçe, 2007: 67). Arslanbenzer de değerleri yadsımları konusunda günümüz lirik şairlerini eleştirir. Ona göre lirik şairler hangi kıyıya varacağını bilmeyen ve umursamayan dalgacılar gibidir. İçinde buldukları toplumun edebi ve ahlaki değerlerini bilmemelerine rağmen bu topluma yaranmaktan da geri kalmazlar. “Bazen bir tek kelimeyle önemli bir figür kotardığını zannediyor lirik şair. Bazen uç uca eklenen heveslerden, pişmanlıklardan, dürtülerden, sloganlardan, klişe hitap sözlerinden bütün bir topluluk duygusuna yaklaşacağını umuyor.” (Arslanbenzer, 2012a: 48).

Günümüzün epik şiiri yaşadığı toplumun sorunlarıyla hemhal olma noktasında kahraman unsurunu da içinde taşır. Kahraman şiirde anlamları mıknaş gibi kendine çeker. Bazen şairin kendisiyken bazen de şairin ufkunu sarmaladığı ve anlam toparlayıcı özelliği olan bir başkası kahraman olarak karşımıza çıkar (Ünal, 2011: 44). Kahraman olarak günümüz şairi modern dünya karşısındaki kırılma duygusunu mücadele yoluyla aşmaya çalışır. Bu nedenle “O, salt bir "hayır!" deme biçimidir.” (Ünal, 2011: 44). Onu kahraman kılan bu “hayır!” deme nedeni kişisel yararlarla ilgili değildir. Çünkü kahramanlık kadrosunu oluşturan yurtseverlik, inançlılık, diğerkâmlık, cömertlik, dürüstlük, ölçülülük, vefa gibi erdemler maddi değil manevidir. Kahraman kendisi için değil, diğerleri için örgütlenir (Ünal, 2011: 49). Günümüzde kahramanın olmayışına dair eleştiriler de vardır. Bu eleştirinin odağında hem halk hem de şair vardır. “Bugün belli bir kahramandan ya da kahramanlıktan bahsedemiyoruz. Çevremizde bir yığın memur, kasabalı, aylak adam, tüccar veya okumuş var; fakat bunların ya kaba anlamda halktan insanlar ya da melodram kahramanı taslakları olduğunu görüyoruz. Düşünelim: Son kahraman kimdi? Soralım: En son hangi tarihte belli bir olay, kahramanı, şairi ve halkı kaynaştırıp tek sesle konuştu? Ve devam edelim: Bugünün kahramanları kimlerdir? Bugünün olayı ne mahiyettedir? Bugün için üste çıkmış bir şiirden ya da ayak seslerini duyuran bir halktan bahsedemeyişimizin arkasında bu sorulara olumlu cevap yetiştiremeyişimiz vardır. Halk fasit, şair suspus, kahraman kaybolmuştur.” (Arslanbenzer, 2012a: 84).

11. SONUÇ

1990 ve 2000 Kuşağı şairleri, 1980 Kuşağı’nın lirizminin tersine epik bir anlayışla şiir yazmışlardır. 1980 Kuşağı’na göre daha serbest bir tavır sergileme şansı bulan bu kuşak şairleri, siyasal iktidarlara, politik yaklaşımlara ve yeni dünya düzenine karşı eleştirel bir yaklaşım içerisinde olmuşlardır. Klasik destan şiirini evrilterek yeni bir hale büründüren modern şiir ve onun Tanzimat edebiyatıyla birlikte takipçisi olan Türk şiiri, bu dönem şiirinin epik tavrının da hazırlayıcısı olmuştur. Mesele odaklı şiir yazan 1990 ve 2000 Kuşağı şairleri, hem iyi şiirin nasıl olması gerektiğini ifade etmişler hem de şiirlerini bu eleştirileri çerçevesinde yazmaya özen göstermişlerdir.

Günümüz şairine göre şiirin amacı sırf şiir değildir. Şair, şiiri cömertlik, ibadet, savaşmak ya da alkışlamak gibi gerçekçi bir yaklaşım olarak görür. Şairlerin amacı şiiri realist bir davranış haline getirmek olmalıdır. Şiir içeriğindeki herhangi bir biçimsel, yapısal, imgesel, konusal özellik, mimik veya jestle açıklanamaz. Şiir hayret veya karanlığın ifadesi olmalıdır. Osman Özbahçe şiire yeni giriş yapacak gençlere şiire şairlik beklentisi içinde olmadan “sorun” odaklı yaklaşımları, Sezai Karakoç’u, İsmet Özel’i, Cahit Zarifoğlu’nu ve Turgut Uyar’ı takip etmeleri, şiire dair ufuk sahibi olmaları ve bütünlük peşinde koşmaları, öğrenmek için çaba sarfetmeleri ve şiire usta bir şair olarak başlamayı hedeflemeleri tavsiyelerinde bulunur. Tüm bu şartlar gerçekleştiğinde iyi şiirin ortaya çıkacağını ifade eder.

Günümüz şiiri hayatın gerçekleriyle karşı karşıyadır. Şiirde mesele gerçekçilik yoluyla irdelenir. Gerçekçi şair güçlüye tabi olmaz. Oysa hayalcilik kurulu düzene hizmet eder ve haksızlığı artırır. Romantizm şairi edilgen kılar. Bu da kaderciliğe sebep olur. Kaderci tutuma sahip olan şair eleştiri gücünden yoksun olur. Şiir ve şair epik karakterli olmalıdır. Epik şair atılgandır, yırtıcıdır. Klişe dünyaların üyesi veya esiri değildir. Hayal unsurunu bolca kullanan ve kişiliği oluşmamış şair, siyasal anlayışlara yakın olur. Hayal ve romantizm şiirde hareketin en büyük düşmanı olduğundan günümüz şiiri hayale teslim olmaz. 1990 sonrası şiirin bir ‘gerekçe’si olduğuna ve bu gerekçe harekete ihtiyaç duyduğuna göre şiirin gerçekle uğraşması gerekir. 1990 sonrası Türk

şiiromantizme karşıdır ve imge ile barışık değildir. Çünkü hayal ve imgelem şiiromerçeklerden uzaklaştırır. Gerçeklerden uzak şiiromdevinimi yoktur. Günümüz şiirom“mesele” üzerinden şekillendiğine göre imgeyle arasının iyi olması beklenemez. Bu dönem şairlerinin geçmiş kuşaklara eleştirilerinin başında derinlikli ve anlaşılmaz imge kullanmaları gelir. Günümüz şiirominin amacı hayatı yakalamaktır. Şiiromde imge kullanımı hayata bigâne kalmaya yol açar. Hayatı ve insanı ele almayan şiiromölüme mahkûmdur. Şiiromtopluma mal olmuş, milletin yüreğinin attığı bir sanattır. Şiiromler milletiyle aidiyet bağı üzerinden hayat bulur. Milletiyle aidiyet bağı kuran şiiromkonuşma dilinde olmalıdır. Halk kendi değerlerini yansıtan şiirome her zaman yakın durur. Günümüz şairleri bunun bilincindedir. Bu durumda milletin ve şairin alinyazısı bir olur. Epik şairler şiirombir başkaldırı aracı olarak görür. Çünkü şiiromhaksızlığa uğrayanların sesidir, baskı ve zorbalığa karşı gelmelidir. Modern dönemin en büyük zorbaları devletler olduğundan şairin birinci muhatabı devletlerin temsilcileri olan siyasi iktidarlardır. Şiiromsafı Hakk’a ve hakikate yöneliktir. Sorun noktasında şairin muhatabı iktidardır. Bu nedenle şiiromtemel işlevi eleştiri olmalıdır. 1990 ve 2000 Kuşağı şiirominin en önemli kavramı “sorun”dur. Toplumsal eleştirisi olmayan şiirom, şiiromolamaz. Günümüz şairlerinin bu konuda geçmişten gelen birçok referansları vardır. Onlara göre Akif’ten itibaren şiiromimiz, mesele taşıma gücüne kavuşmuştur. Mehmet Akif, Tevfik Fikret, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Sezai Karakoç ve İsmet Özel “sorun”un geçmişten bugüne diğer muhataplarıdır.

Tanzimat’tan bu yana epik şairler halkçı ve eleştirel şairlerdir. İdeolojik sol eleştirel şiiromler bir yana bırakılırsa, onlara göre solun halk adına pek bir eleştirisi yoktur. Eleştiriye getiren şairler de İslami vasıflar taşıyınca siyasal İslam şiiromveya İslamcı şiiromya da İslamcı şair tanımlamaları kaçınılmaz olmaktadır. Günümüz şairleri Filistin’de, Afrika’da veya diğer bölgelerdeki Müslümanlara yönelik olumsuz yaklaşımları eleştirmelerinin yanında ezilen tüm halkların sorunlarını dile getirdiklerinden onlara İslamcı şair kavramlarını yakıştırmak tam anlamıyla doğru olmaz. Türk şairi içinden çıktığı ve varlığını borçlu olduğu toplumuna karşı birinci dereceden sorumludur. Bu sorumluluk her dönem şairi için gereklidir. Fakat görüldüğü üzere 1990 ve 2000 Kuşağı şairleri ayrı olarak bu sorumluluğun bilincindedir. Kahraman bir şair olarak günümüz şairi olup biten her şeyi takip ederken aynı zamanda halkının kültürüne, dinine, geçmişine de saygı duyar.

KAYNAKÇA

Akın, Enis. (2009). Kekeme Türk Şiiromi, Ebabil Yayınları, Ankara.

Altıyaprak, Yakup. (2008). İkinci Yeni ve Türk Şiirominde Modernizm, Ebabil Yayınları, Ankara.

Arslanbenzer, Hakan. (2006). Türk Şiiromi 2005, Büyük Harf Yayınları, Ankara.

Arslanbenzer, Hakan. (2012a). Neo-Epik Şiirom, Okur Kitaplığı Yayınları, İstanbul.

Arslanbenzer, Hakan. (2012b). Türkiye’de Kültürel İktidar Solda mı?, Avangard Yayınları Yayınları, İstanbul.

Arslanbenzer, Hakan. (2013). Üç Sütun: Şiirom, Hikâye, Eleştiri, Okur Kitaplığı Yayınları, İstanbul.

Özbahçe, Osman. (2006). Sağlam Şiirom, Ebabil Yayınları, Ankara.

Özbahçe, Osman (2007). Kural Dışı, Ebabil Yayınları, Ankara.

Özbahçe, Osman. (2008). Modern Şiiromimizin Kökleri, Ebabil Yayınları, Ankara.

Özel, İsmet. (2004). Şiirom Okuma Kılavuzu, Şule Yayınları, İstanbul.

Ünal, Hayriye. (2011). Eşikteki Özgürlük Çok Sesli Şiirom, Hece Yayınları, Ankara.